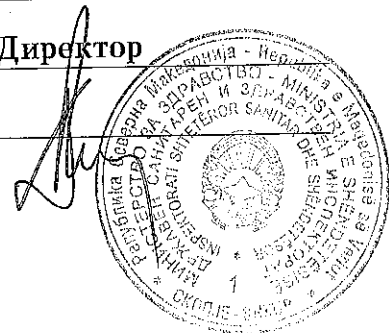

Влада на Република Северна Македонија
МИНИСТЕРСТВО ЗА ЗДРАВСТВО
ДРЖАВЕН САНИТАРЕН И ЗДРАВСТВЕН
ИНСПЕКТОРАТ

ГОДИШЕН ПЛАН ЗА ПРОЦЕНКА НА РИЗИЦИ ОД КОРУПЦИЈА
ВО ДРЖАВНИОТ САНИТАРЕН И ЗДРАВСТВЕН
ИНСПЕКТОРАТ ЗА 2024 ГОДИНА

Дел. Бр. 13-118/1 ас. м-р сци д-р Рената Младеновска
Датум: 29 .01.2024 Директор
Место: Скопје (м.п.)

1. Дефинирање на поимите употребени во Годишниот план за проценка на ризици од корупција

- ❖ *Службено лице* – сите избрани или именувани лица и вработените во јавниот сектор
- ❖ *Користи* – остварување на секој вид материјална или нематеријална корист, придобивка, погодност или предност за себе или за друг.
- ❖ *Ризик од корупција* – кој било вид на внатрешна или надворешна слабост или постапка која претставува можност за појава на корупција во рамките на државни органи, јавни претпријатија и други институции од јавниот сектор и кој ги вклучува прашањата за судир на интереси, неспоивиот на функции, примање подароци и други нелегални плаќања, лобирање, недостаток на систем за заштита на укажувачи, измами, несоодветно користење на овластувањата, дискрециони овластувања, финансирање на политички партии и кампањи спротивно на закон, тргување или недозволено користење на информации, транспарентност на постапки и документи и други прашања од значење за интегритетот
- ❖ *Интегришеј* – означува законско, независно, непристрасно, етичко, одговорно и транспарентно вршење на активности, со кои службените лица го штитат својот углед и угледот на институцијата за која се одговорни, т.е. во која се вработени, ги отстрануваат ризиците и сомневањата за можна појава на корупција, со што обезбедуваат доверба кај граѓаните во вршењето на јавните функции и во работата на јавните институции
- ❖ *Корупција* – злоупотреба на функцијата, јавното овластување, службената должност или положба заради остварување на корист, директно или преку посредник, за себе или за друг.
- ❖ *Пасивна корупција* – намерно делување на службено лице, кое директно или преку посредник, бара или прима корист од каков било вид, за себе или за трето лице или прифаќа ветување на ваква корист, со цел да делува или да се воздржува од делување во согласност со своите обврски или да ги врши неговите надлежности спротивно на службените обврски.
- ❖ *Активна корупција* – намерно делување на кое било лице кое директно или преку посредник, ветува или дава корист од каков било вид на службено лице, за него или за трето лице, со цел да делува или да се воздржува од делување во согласност со неговите обврски или да ги врши неговите надлежности спротивно на службените обврски.
- ❖ *Судир на интереси* – состојба во која службеното лице има приватен интерес што влијае или може да влијае врз непристрасното вршење на неговите јавни овластувања или службени должности.

2. Вовед

Годишниот план за проценка на ризици од корупција во Државниот санитарен и здравствен инспекторат за 2024 година (во понатамошниот текст: „Годишен план“), е изготвен согласно Заклучокот број 41-17/55, донесен на Педесет и петтата седница на Влада на Република Северна Македонија, одржана на 28 јуни 2022 година, а произлегува од Извештајот на ГРЕКО (петти круг на евалуација), Препорака II.

Корупција претставува најголема закана за владеењето на правото, демократијата и човековите права, чесноста и социјалната правда. Таа е инхерентна и неизбежна појава во сите општества низ целата човекова историја, а нејзини најчести форми се: злоупотреба на службена должност, поткуп, тргување со влијание, користење на службени добра за лични потреби, судир на интереси, изнуда, непотизам, кронизам, само-договарање (доделување на договор на сопствена или роднинска фирма и др. Со своето негативно влијание надира во сите пори на општествениот живот, а последиците од неа особено се одразуваат врз економскиот развој на земјата. Корупцијата ги намалува приходите од даноците, ги зголемува трошоците за јавните услуги, ја искривува распределбата на ресурсите во приватниот сектор. Корупцијата во секое општество врши ерозија на институционалните капацитети на Владата, го поткопува легитимитет на државните институции, со што се намалуваат демократските вредности - довербата и толеранцијата.

Поради сето ова од огромно значење и важност во борбата против корупцијата е и реализацијата на сите иницијативи донесени од Владата на РСМ, во правец на сузбивање на корупцијата. Во насока на реализација на овој документ е и задолжувањето на ДСЗИ заедно со сите други органи на државната управа, акционерските друштва, јавните претпријатија и останатите институции, за изготвување на годишни планови за проценка на ризици од корупција.

За да можат институциите ефективно да се справуваат со корупцијата, потребно е да се направи детална анализа за ризичните области за појава на корупција и потребно е да се идентификуваат причините, условите и факторите кои ја овозможуваат корупцијата во делокругот на работењето на таа институција. Проценката на ризик - вклучува утврдување и нивно дефинирање како и евалуација на влијанието и последователните дејствија. Управување со ризик - опфаќа активности кои се вклучени во планирањето, мониторингот и контролирањето на активностите, со што ќе се утврдат проблемите и слабостите и ќе ја зголемат веројатноста институцијата да ги постигне своите цели. Проценката на ризикот од корупција и управувањето се меѓусебно поврзани и се спроведуваат постојано.

Изработката на Годишниот план за проценка на ризици од корупција е обемна, комплексна и одговорна работа. Тој претставува моќна превентивна алатка во борба против корупција и треба да ја измени перцепцијата за борбата против корупцијата. Потребно е зголемување на свеста за принципите и бенефитите од спроведувањето на планот за спречување на корупција. Вработените во ДСЗИ треба да ги разберат специфичните цели и очекуваните резултати од спроведувањето на Планот, а како општа цел за 2024 година се поставува „НУЛТА“ корупција во Државниот санитарен и здравствен инспекторат.

3. За институцијата

3.1 Визија

Подобрена санитарно-хигиенска, епидемиолошка, здравствена заштита на населението, остварени права од здравствено осигурување на здравствените осигуреници, намален број на заразни болести, подобрена евиденција во областа на здравството, ефикасен и одржлив здравствен систем во Република Северна Македонија, со високо ниво на здравје и здравствена култура кај населението и професионалниот кадар.

3.2 Мисија

Основна мисија на Државниот санитарен и здравствен инспекторат, е да организира, следи и врши инспекциски надзор над спроведување на законите и другите прописи од областа на санитарно-хигиенската, епидемиолошката и здравствената заштита на населението, здравственото осигурување, евиденциите во областа на здравството, заштита на правата на пациентите, безбедност во снабдувањето со крв, биомедицинското потпомогнато оплодување, безбедност на детски играчки, козметички средства и предметите за општа употреба, како и надзор над спроведување на мерките за спречување на ширењето и сузбивањето на заразните болести, со цел заштита на населението од заразни болести.

3.3 Надлежности на ДСЗИ

Државниот санитарен и здравствен инспекторат е орган на државната управа во состав на Министерството за здравство со својство на правно лице, со сопствена буџетска сметка како корисник од прва линија.

Инспекцискиот надзор што го спроведува ДСЗИ, ги опфаќа просторот, објектите, просториите, уредите и опремата, дејностите и лицата кои вршат здравствена дејност, како и лицата кои на било кој начин можат штетно да влијаат врз здравјето на населението.

Во оваа смисла, ДСЗИ има надлежност да врши инспекциски надзор, особено над:

- Спроведување на општи и посебни мерки за спречување на појавата, раното откривање, спречување на ширењето и сузбивањето на заразните болести и на инфекциите, а по епидемиолошка индикација – кога постои опасност од причинител на инфекција на заразни болести и во објектите за производство и промет на храна;
- Исполнување на условите за вршење на дејност согласно со посебни прописи во објекти од надлежност на Инспекторатот;
- Дава согласности и мислења во постапка за издавање на одобренија за градба, за изградба на градби за примарна секундарна и терцијална здравствена заштита како и други согласности и мислења на барање од надлежен орган утврдени со закон или друг пропис;
- Остварувањето на правата од здравствената заштита;

Остварување на правата од здравственото осигурување;

Производство и промет на опојни дроги, отрови и прекурзори распоредени согласно со прописите во групата на отрови;

Спроведување на мерките за заштита од штетни материи и влијанија врз здравјето на луѓето;

Санитарно-хигиенските услови во објектите, просторот, просториите, уредите и опремата на лицата кои вршат здравствена дејност и дејности во областа на образованието, културата, социјалната заштита, спортот и рекреацијата, јавниот превоз, угостителството, туризмот, трговијата и други стопански гранки;

Лицата кои на работните места со својата здравствена состојба можат да го загорзат здравјето на населението, а по епидемиолошки индикации – кога постои опасност од причинител на инфекција на заразни болести и во објектите за производство и промет на храна;

Ексхумацијата и преносот на умрените лица на територија на Република Северна Македонија и преку нејзините граници;

Лицата, стоките и превозните средства на граничните премини, а во врска со заштитата на здравјето на населението од внесувањето и ширењето на заразните болести, како и над увозот на предметите за општа употреба, козметичките производи и опасните материи

Безбедност на предметите за општа употреба при производство и промет и тоа: детски играчки, козметички производи, суспензии за производство и амбалажата за тие производи и определени предмети што при употреба доаѓаат во непосреден допир со кожа и слузница;

Инфраструктурните и другите објекти во случај на кризни состојби и други вонредни услови;

Создавањето, селектирањето, пакувањето и одлагањето на медицинскиот отпад;

Заштитата од штетните влијанија на пушењето на тутун и другите производи од тутун;

Вршењето на здравствена дејност во согласност со одобрение донесено од надлежен орган;

Вршење на дополнителна дејност во согласност со потпишаните договори;

Придржувањето кон исполнување на бараните услови во текот на работењето во поглед на просторот, опремата и кадарот за вршење на определени здравствени дејности;

Распоредот, почетокот и завршувањето на работното време во здравствените установи;

Извршувањето и содржината на систематските и превентивните здравствени прегледи;

Евиденциите во областа на здравството;

Општите акти на здравствените установи;

Надзор над спроведувањето на прописите во однос на безбедност на крв;

Надзор над спроведувањето на прописите во однос на прекин на бременост;

Надзор над спроведувањето на прописите во однос на континуирана медицинска едукација;

Надзор над спроведувањето на прописите во однос на јавното здравје;

Надзор над спроведувањето на прописите во однос на менталното здравје;

Надзор над спроведувањето на прописите во однос на заштита на права на пациенти.

3.4 Законска рамка по која постапува ДСЗИ

Во Табелата подолу е законската рамка по која постапува ДСЗИ:

Ред. бр.	Име на законот <small>ажурирана октомври 2023 година</small>
1/21	Закон за безбедност и здравје при работа („Службен весник на Република Македонија“ бр. 92/07, 136/11, 23/13, 25/13, 137/13 164/13, 158/14, 15/15, 129/15, 192/15 и 30/16 и „Службен весник на Република Северна Македонија“ бр. 18/20)
2/42	Закон за јавно здравје („Службен весник на Република Македонија“ бр. 22/10, 136/11, 144/14, 149/15 и 37/16)
3/43	Закон за ментално здравје („Службен весник на Република Македонија“ бр. 71/06 и 150/15)
4/44	Закон за здравственото осигурување („Службен весник на Република Македонија“ бр. 25/00, 34/00, 96/00, 50/01, 11/02, 31/03, 84/05, 37/06, 18/07, 36/07, 82/08, 98/08, 6/09, 67/09, 50/10, 156/10, 53/11, 26/12, 16/13, 91/13, 187/13, 43/14, 44/14, 97/14, 112/14, 113/14, 188/14, 20/15, 61/15, 98/15, 129/15, 150/15, 154/15, 192/15, 217/15, 27/16, 37/16, 120/16, 142/16, 171/17 и „Службен весник на Република Северна Македонија“ бр. 275/19, 77/21 и 285/21)
5/45	Закон за безбедност во снабдувањето со крв („Службен весник на Република Македонија“ бр. 110/07, 164/13, 144/14 и 150/15)
6/46	Закон за заштита на населението од заразни болести („Службен весник на Република Македонија“ бр. 66/04, 139/08, 99/09, 149/14, 150/15 и 37/16 и „Службен весник на Република Северна Македонија“ бр. 257/20)
7/47	Закон за заштита на правата на пациентите („Службен весник на Република Македонија“ бр. 82/08, 12/09, 53/11, 150/15 и „Службен весник на Република Северна Македонија“ бр. 190/19 и 122/21)
8/48	Закон за земање и пресадување на делови од чов. тело заради лекување („Службен весник на Република Македонија“ бр. 47/11, 136/11, 91/13, 164/13, 27/14, 112/14, 144/14, 124/15, 149/15 и 37/16)
9/49	Закон за биомедицинско потпомогнато оплодување („Службен весник на Република Македонија“ бр. 37/08, 164/13, 149/14, 192/15 и 37/16)
10/50	Закон за прекинување на бременоста („Службен весник на РМ“ бр. 101/19)
11/51	Закон за безбедност на козметичките производи („Службен весник на Република Македонија“ бр. 55/07, 47/11 и 150/15)
12/52	Закон за евиденциите во областа на здравството („Службен весник на Република Македонија“ бр. 20/09, 53/11, 164/13 и 150/15)
13/53	Закон за здравствена заштита („Службен весник на Република Македонија“ бр. 43/12, 145/12, 87/13, 164/13, 39/14, 43/14, 132/14, 188/14, 10/15, 61/15, 154/15, 192/15, 17/16, 37/16, 20/19 и „Службен весник на Република Северна Македонија“ бр. 101/19, 153/19, 180/19, 275/19, 77/21, 122/21 и 178/21)
14/60	Закон за прекурзори („Службен весник на Република Македонија“ бр. 37/04, 40/07, 53/11, 149/15, 37/16 и „Службен

Ред. бр.	Име на законот	ажурирана октомври 2023 година
	весник на Република Северна Македонија“ бр. 21/21)	
15/61	Закон за снабдување со вода за пиење и одведување на урбани отпадни води („Службен весник на Република Македонија“ бр. 68/04, 28/06, 103/08, 17/11, 54/11, 163/13, 10/15, 147/15 и 31/16 и „Службен весник на Република Северна Македонија“ бр. 21/21)	
16/124	Закон за општа управна постапка („Службен весник на Република Македонија“ бр. 124/15 и 65/18)	
17/126	Закон за прекршоците („Службен весник на Република Македонија“ бр.96/19)	
18/127	Закон за инспекциски надзор („Службен весник на Република Северна Македонија“) бр. 102/19	
19/140	Закон за санитарната и здравствената инспекција („Службен весник на Република Македонија“ бр. 71/06, 139/08, 88/10, 18/11, 53/11, 164/13, 43/14, 144/14, 51/15, 150/15, 37/16 и 83/18)	
20/151	Закон за управување со отпадот („Службен весник на Република Северна Македонија“ бр. 216/21)	
21/154	Закон за заштита од пушењето („Службен весник на Република Македонија“ бр. 36/95, 70/03, 29/04, 37/05, 103/08, 140/08, 35/10, 100/11, 157/13 и 51/18)	
23/157	Закон за заштита на потрошувачите („Службен весник на Република Македонија“ бр. 38/04, 77/07, 103/08, 24/11, 164/13, 97/15, 152/15 и 140/18)	
24/165	Закон за гробишта и погребални услуги („Службен весник на Република Македонија“ бр. 86/08, 156/10, 53/11, 163/13, 152/15 и 31/16)	
25/168	Закон за контрола на опојни дроги и психотропни супстанции („Службен весник на Република Македонија“ бр. 103/08, 124/10, 164/13, 149/15, 37/16, 53/16 и 193/17)	
26/170	Закон за водите („Службен весник на Република Македонија“ бр. 87/08, 6/09, 161/09, 83/10, 51/11, 44/12, 23/13, 163/13, 180/14, 146/15 и 52/16 и „Службен весник на Република Северна Македонија“ бр. 151/21)	
27/178	Закон за постапување по преставки и предлози („Службен весник на Република Македонија„ бр. 82/08, 13/13, 156/15 и 193/15)	
28/208	Закон за забрана и спречување на вршење на нерегистрирана дејност („Службен весник на Република Македонија“ бр. 199/14 и 147/15 и „Службен весник на Република Северна Македонија“ бр. 18/20)	
29/216	Закон за медицинските студии и континуираното стручно усовршување на докторите на медицина („Службен весник на Република Македонија“ бр. 16/13, 39/14, 144/14, 150/15 и 132/17)	
30/221	Закон за општа безбедност на производите (*) („Службен весник на Република Северна Македонија“ бр. 302/20)	

3.5 Вредност на инспекциската служба

Законите и нивното ефективно спроведување помагаат да се заштити јавниот интерес. Законите се одраз на државната политика. Сепак, ефективностa и правичноста при нивното спроведување не само што служат во регулирањето на државната политика во битните области, туку исто така градат доверба и сигурност кај граѓаните за владеењето на правото и осигуруваат еднакви услови за натпревар меѓу правните субјекти.

Раководството и вработените во Државниот санитарен и здравствен инспекторат при извршувањето на своите надлежности се водат од веќе воспоставените начела за инспекцискиот надзор и од Кодексот за административните службеници, со главна заложба за ефикасно и ефективно контролирање на почитувањето и спроведувањето на законската регулатива која е во надлежност на Инспекторатот.

Сето ова се темели на неколку широко прифатени вредности, вклучувајќи ги:

Здрава популација;

Сигурност;

Партнерство;

Учество на јавноста;

Транспарентност;

Непристрасност;

Објективност;

Законитост;

Општествена одговорност.

4. Активности за реализација на Годишниот план

Активности во Годишниот план се прилагодени согласно надлежностите и делокругот на работењето на ДСЗИ. Со нивно реализирање ќе се овозможи идентификување на причините, условите и факторите на појава на корупција и ќе се олесни воспоставување на систем на мерки за справување со корупцијата. Главниот товар во борбата против корупцијата во ДСЗИ треба да го понесе раководната структура на институцијата. За реализација на овој предизвик потребно е голема посветеност на раководството во промовирањето на висок степен на интегритет и нулта толеранција за корупција. Се разбира дека покрај раководната структура, обврска на сите вработени во ДСЗИ е при извршување на работните задачи да постапуваат согласно законите и другите подзаконски акти. Потребно е секој вработен да го почитува Кодексот за административни службеници, да манифестира висок степен на интегритет во работењето, да знае да ги препознае облиците на корупција и да поседува способност да се спротивстави на корупцијата. Никој не смее да биде исклучок при утврдување на одговорноста за коруптивно однесување, како што никој нема мандат да го попречува, ограничува или на кој било начин да го оневозможува процесот на утврдување одговорноста. Репресивниот пристап и јасната порака дека корупцијата нема да остане несанкционирана, претставуваат висок приоритет на ДСЗИ за наредниот период, со цел превенција и спречување на било какво коруптивно однесување на вработените во оваа институција. Во рамки на превенцијата фокусот ќе биде насочен кон елиминирање на слабите точки кои создават можности за извршување на

коруптивни дела. За ефикасна борба против корупцијата подеднакво се важни политичката волја, нормативните решенија, институционалната рамка, ефикасна примена на законите, институционалниот и личниот капацитет и интегритет, како и соработката меѓу институциите во земјата и на меѓународен план.

4.1 Јакнење на интегритетот на вработените и градење на култура на нетолерантност кон корупцијата

На самиот почеток на Планот, дефинирани се поимите Интегритет и Корупција. Според дадената дефиниција може да се заклучи дека овие поими се со спротивставено значење еден на друг и следствено на тоа со јакнење на интегритетот заслабува корупцијата, а од друга страна пак со јакнење на корупцијата се крши интегритетот.

Со цел спречување на корупцијата и одржување и развивање на довербата на институцијата во јавноста, ДСЗИ во континуитет ќе развива политика на јакнење на интегритетот. Интегритетот во работењето на ДСЗИ претставува принцип на постојано однесување во согласност со етичките вредности. Истиот, може да биде личен интегритет и институционален интегритет. Интегритетот на вработените во ДСЗИ, пред сè на инспекторите, наложува нивното работење да биде со јасно дефинирани етички вредности како што се непристрасност, еднаквост, праведност, чесност и почитување на човековите права (начелото на законитост, начело на јавен интерес, начело на еднаквост, непристрасност, објективност, начело на одговорност, начело на материјална вистина, начело на сослушување на субјектите на инспекциски надзор, начело на самостојност, начело на пропорционалност, начело на превенција). ДСЗИ како институција треба да го промовира и личниот интегритет и институционалниот интегритет. Вработените со интегритет, а особено инспекторите со интегритет, треба да претставуваат пример за своите колеги и треба да бидат потстрек во борбата против корупцијата. Оттука, вработените во ДСЗИ, потребно е своето однесување да го усогласат со етичките вредности кои се утврдени во Етичкиот кодекс на административните службеници. Еден административен службеник со интегритет потребно е да поседува знаења и вештини, етички капацитет, решителност и професионалност преку почитување на законските норми, воспоставените правила и процедури. Ваквиот начин на постапување ќе биде во полза на јавниот интерес и ќе придонесе за зголемување на довербата на јавноста. Личниот интегритет на вработените во ДСЗИ, пред сè на инспекторите го одразува интегритетот на ДСЗИ. Оттука од голема важност е интегритетот на раководниот кадар кој преку воспоставување на високи професионални вредности ќе овозможи доследно почитување на правилата и прописите при постапување на инспекторите. Неопходно е во периодот кој претстои да се работи на јакнење на интегритетот на вработените на сите нивоа преку обуки од областа на интегритет во нивното работење.

Способноста и стручноста на вработените во ДСЗИ го одредува капацитетот на ДСЗИ за справување со корупцијата со посебен акцент на елиминирање на причините што ја генерираат нејзината појава. Вработените во ДСЗИ потребно е да ги исполнуваат високите барања поврзани со образованието, квалификациите, угледот, личните и професионалните компетенции. Од овие причини и понатаму ќе се продолжи со континуирана и специјализирана обука на вработените во ДСЗИ за работните места на кои се распоредени, со цел успешно извршување на работните задачи во насока на обезбедување зголемена ефикасност во работењето. Обуките ќе се спроведуваат континуирано за сите вработени во ДСЗИ, односно професионалното и стручно усовршување на вработените ќе биде постојана активност, со цел специјализирање на областа за борба против корупција, како и зајакнување на интегритетот на вработените. Сите вработени се должни стручно да се оспособуваат за работата што ја извршуваат на своето работно место, за стекнување на вештини и знаења низ организирани програми. Усовршувањето на вработените преку континуирана обука е постојана активност. При изготвување на Годишните програми за обука на вработените ДСЗИ, во иднина би требало да се посвети поголемо внимание во годишните програми да се планираат соодветни обуки од областа на антикорупција со посебен акцент на Секторот за инспекциски надзор и Секторот за надзор над детски играчки, козметички производи и предмети за општа употреба, како сектори кои се најизложени на можноста за корупција и коруптивно однесување. На овој начин ќе се овозможи стекнување на знаења и способност за препознавање на злоупотребите и ќе се обезбедат соодветни техники за отпорност кон корупција. Во реализирање на овие активности значајна е улогата на раководителите кои преку личен пример ќе наметнат вредности кои ќе влијаат на намалување на корупцијата.

4.2 Доследна примена на законската регулатива со кои се уредени надлежностите на ДСЗИ

При извршувањето на работните задачи вработените во ДСЗИ потребно е да одржуваат високи стандарди за личен интегритет, професионална етика и грижа за заштита на јавниот интерес и да се придржуваат до актите кои ги уредуваат овие стандарди. Потребно е да обезбедуваат непристрасна и објективна примена на законите и другите прописи, при што на граѓаните и на правните лица ќе им овозможат заштита и остварување на правата а тоа да не биде на штета на други граѓани и правни лица, ниту во спротивност со јавниот интерес. Работните задачи потребно е да се вршат политички непристрасно, без влијание на личните политички уверувања, финансиски интереси, со доследно почитување на целите, угледот и интегритетот на ДСЗИ.

Што се однесува до навременото постапување во врска со остварувањето на потребните услуги кон правните и физичките лица, во делокругот на работењето на ДСЗИ тоа би можело да се однесува на инспекцискиот надзор, на издавањето на одобрение за увоз на предмети за општа употреба, козметички производи, средства за хигиена и детски

играчки, одобрението кое се добива за исполнети ХТП услови и спроводниците за починато лице.

Инспекцискиот надзор се спроведува во согласност со месечниот план за работа на секој инспектор на ДСЗИ или по писмена наредба на директорот, како и по налог издаден од Инспекцискиот совет. Инспекторите имаат обврска да ги почитуваат законските рокови за подготвување на записници и донесување на инспекциски акти кои произлегуваат од инспекцискиот надзор. Почитувањето на овие законски рокови е составен дел од критериумите за успешност на инспекторите и точка 3 во Образецот за оценување. Според тоа што досега е приложено од инспекторите кога го пополнуваат Образецот и според прикажаното во Регистарот на извршени инспекциски надзори (РЕГ-6-РИН), произлегува дека законските рокови во ДСЗИ апсолутно се почитуваат во сите инспекциски надзори кои се спроведени согласно новиот ЗИН.

При работата во врска со издавањето на одобрение за увоз на предмети за општа употреба, козметички производи, средства за хигиена и детски играчки се користи едношалтерскиот систем EXIM, кој овозможува електронско поднесување на барањата и пропратната документација со што значително се заштедува времето, се намалуваат трошоци на кои се подложни економските субјекти и се зголемува ефикасноста во процесот на издавање на дозволи. Доколку поднесената документација е целосна и исправна, а досегашното искуство укажува дека тоа е така во над 80 % од случаите, инспекторите кои работат на увоз, можат веднаш да ги процесуираат барањата и одобрението може да се добие за 5 минути. Во случаите кога документацијата е нецелосна, предметите се решаваат тогаш кога странката ќе го комплетира барањето со сите потребни документи.

Барањата за утврдување на минимални санитарно-хигиенски услови, таканаречени ХТП се поднесуваат кај инспекторите во подрачното одделение на кое се наоѓа деловниот простор и се решаваат во најкус можен временски рок по нивното примање.

Барањата за одобрение за пренос на тело на починато лице, таканаречени спроводници, поради сериозноста на самиот акт и тежината и емотивниот набој кој го носат за членовите од семејството, исто така се решаваат во најкус можен рок од страна на инспекторите на ДСЗИ.

4.3 Почитување на Кодексот за етичко однесување за членовите на Владата и носителите на јавни функции именувани од страна на Владата

Директорот на ДСЗИ, како носител на јавна функција потпишува изјава со која потврдува дека ќе се придржува кон Кодексот за етичко однесување за членовите на Владата и носителите на јавни функции именувани од страна на Владата. Со овој Кодекс пак, се уредува начинот на однесување и работење на претседателот на Владата на Република Северна Македонија, министрите, замениците на министрите и другите носители на извршни функции именувани од Владата на Република Северна Македонија, заради обезбедување на почитување на уставноста, законитоста, професионалниот интегритет, ефикасноста, лојалноста, одговорноста, транспарентноста и заштитата на човековите права и слободи, при вршење на нивните функции, односно должности во рамките на Уставот,

законите и меѓународните договори, ратификувани согласно Уставот на Република Северна Македонија. Цел на овој Кодекс е обезбедување на јакнење на интегритетот на Владата на Република Северна Македонија, министерствата и другите органи на државната управа, како и на правните лица основани од Владата и јакнење на довербата на граѓаните во нивната работа. Според Кодексот за етика на Владата, директорот на ДСЗИ како јавен службеник назначен од Владата е должен:

- да потпише изјава со која ќе потврди дека ќе се придржува кон Владиноот законик додека ги извршува своите должности;
- да избегнува каков било судир на интереси;
- да обезбедат механизми за усогласеност на сите вработени, со законските прописи во институцијата со која раководи;
- при учество во партиски активности, не треба да се загрозува професионалноста и достапноста на јавната функција;
- да ја почитува професионалноста и непристрасноста на вработените во ДСЗИ и воопшто во јавниот сектор и во никој случај да не ги упатува да постапуваат спротивно на законот; итн.

4.4 Почитување на Етичкиот кодекс на административните службеници

Кодексот за административни службеници предвидува обврски за јавните службеници, при вработувањето, да потпишат изјава за прифаќање на Декларацијата за заедничка мисија на вработените во јавниот сектор. Секој инспектор и административен службеник потребно е да има висок степен на познавање на Кодексот за административни службеници, каде е утврдено дека административните службеници (што значи и инспекторите) не смеат да се постават во материјална или друга зависност од други лица или органи, административните службеници не смеат да ги користат службените овластувања со цел стекнување лична корист, а имаат обврска да се спротивставуваат на сите форми на корупција во рамките на ДСЗИ. Со овој Кодекс се пропишуваат етичките стандарди и правилата на однесување на административните службеници, кои ги применуваат во односите со колегите, со претпоставените и со странките, на неговото работното место, но и во приватниот живот и јавноста. Целта на овој Кодекс е поттикнување на доброто постапување и однесување на административните службеници (и инспекторите) со што ќе се зајакне довербата на граѓаните во работата на ДСЗИ и воопшто на институциите од јавниот сектор. Административните службеници своите работни задачи да ги извршуваат посветено и професионално врз основа на компетенции, правила и процедури од службата, при тоа работејќи непристрасно, обезбедувајќи еднакви стандарди при испорачување на услугите. Административните службеници, при вршење на своите приватни работи да не го користи стаусот на службеник заради остварување на лична корист и злоупотреба на службена должност. Со цел подигнување на довербата на граѓаните како и транспарентност и отчетност на ДСЗИ, секој вработен е должен да обезбеди соодветни, навремени и целосни информации во делокругот на своето работење,

при тоа почитувајќи го правото на приватност и заштита на личните податоци. Службениците во јавните настапи во кои ја претставуваат институцијата изнесуваат исклучиво официјални ставови во согласност со прописите и законите, додека во јавни настапи во кои не ја претставуваат институцијата не смеат да изнесуваат податоци од делокругот на својата работа и работното место, со што би се нарушил угледот, довербата и политичката непристрасноста кон граѓаните. За таа цел потребен е системски пристап кој ќе овозможи Кодексот за административни службеници да биде разбран, прифатен и целосно имплементиран од сите вработени во ДСЗИ.

4.5 Зголемување на транспарентноста на институцијата и доследно спроведување на Законот за слободен пристап до информации од јавен карактер

Преку јакнењето на алатките за отчетност и транспарентност во ДСЗИ, се цели кон спречување на злоупотребата на службените овластувања, спречување на политичкиот авторитет да ја злоупотреби и наметне својата контрола врз инспекторите, се цели кон унапредување на интегритетот на инспекторите и зголемување на довербата на граѓаните во професионалноста и ефикасноста во работењето на инспекторите. Под транспарентност и отчетност при работата, се мисли на сите прашања од делокруг на надлежностите на ДСЗИ, односно на јавноста треба да и бидат лесно достапни политиките, законите, буџетите и информациите за донесените одлуки и активности на Инспекторатот. Од оваа причина јасна е заложбата на ДСЗИ преку зајакнување на овие алатки да се позиционира како транспарентна институција и да биде пред сè, јавен сервис и услуга отворена и достапна за граѓаните, секогаш соодветно да одговори на сите прашања и успешно и совесно да се справи со сите посочени критиките на јавноста.

Во овој поглед ДСЗИ ќе продолжи навремено и континуирано да ги објавува на својата веб страна сите документи за кои е задолжена со Законот за слободен пристап до информации од јавен карактер. На веб страната, помеѓу останатото, веднаш по откривањето на небезбедните играчки и во иднина ќе се продолжи со применување на практиката на објавување на нивна фотографија заедно со сите дополнителни информации кои би биле од полза за заштитата на здравјето на децата. Ќе се продолжи со објавување на сите информации поврзани со јавните набавки, почнувајќи од Годишните планови за јавните набавки на ДСЗИ, објавување на огласите, склучените договори, па сè до реализираните договори. На веб страната исто така се достапни и секогаш кога за тоа има потреба ажурирани стратешките документи поврзани со работењето на Инспекторатот, како што се стратешките планови, Функционалната анализа, годишните (програми) планови за работа, Буџетот на инспекторатот, извештаи за работењето на Инспекторатот од разни области, Кодексот за административни службеници, организациската структура на Инспекторатот и други информации од јавен интерес. Ќе се разгледа можноста за повторно пуштање во функција на Фејсбук страницата на Инспекторатот, која особено помогна во пикот на пандемијата со Ковид 19, со тоа што јавноста имаше можност брзо и навремено да се информира за работата на Инспекторатот и актуелните мерки кои се препорачуваа.

Граѓанските организации мора да учествуваат во борбата против корупцијата, со тоа што ќе бараат отчетност, транспарентност но и со нивно вклучување во донесувањето на одлуките, како и со искористувањето на непосредната врска која тие ја имаат со граѓаните при адресирање на проблемите од областа на корупцијата. Во контекст на тоа е и проектот ACTION SEE, финансиран од Европска Унија, со кој беше опфатен и ДСЗИ заедно со 50 други институции во државата. Имено, фондацијата за интернет и општество Метаморфозис, во рамки на Проектот на УСАИД за граѓанско учество, во изминатиот период преку прашалници доставени до институцијата, како и преку онлајн мониторинг на веб-страниците на институциите, го следеше спроведувањето на Акцискиот план на Стратегијата за транспарентност, кој беше изготвен согласно Стратегијата за транспарентност на Владата на Република Северна Македонија. Како резултат на тоа беше изготвена процена на состојбата на доброто владеење на собранијата и на извршните гранки на централните власти на четири држави од Западен Балкан – Северна Македонија, Србија, Црна Гора и Босна и Херцеговина. Процената се базира врз сеопфатно емпириско истражување засновано врз Индексот на отвореност, чија цел е да се утврди степенот до кој се почитуваат начелата на добро владеење во регионот. Преку Индексот на отвореност направена е длабинска анализа на работата на извршната власт и на Собранието на Република Северна Македонија, но исто така дадено е и резиме на вкупните перформанси на соодветните институции во нашиот регион. Регионалната перспектива дополнително служи како референција за тоа како напредуваат државите во регионот кон подобрувањето на доброто владеење и владеењето на правото што ги води кон нивната стратешка цел – членство во ЕУ. Значајно е да се напомене дека ДСЗИ според објавената Процена е рангирана **на ВТОРО МЕСТО помеѓу извршните органи во однос на процентот на исполнетост на индикаторите на отворени податоци.**

Секако дека овие проекти се добродојдени и во иднина, затоа што преку евалуацијата која тие ја спроведуваат, може да се согледа каква е состојбата со транспарентноста во државните институции, но и воопшто ставот и односот на самото општество во целост во поглед на транспарентноста и барањето на отчетност од одговорните институции.

И на крајот, поаѓајќи од обврската јавноста да биде информирана за работи и настани од јавен интерес, ДСЗИ преку разни форми на комуникација ќе продолжи да им овозможува пристап до информации на претставниците од сите медиуми и на сите други заинтересирани страни, водејќи се од начелото на непристрасност, транспарентност, отчетност и недискриминација по било кој основ.

4.6 Воспоставување на Систем за управување со ризици за појава на корупција

За да се воспостават алатки и контролни механизми за надминување на детектираните ризични области во ДСЗИ, прво треба да се изготват стратешки документи од типот на План за интегритет на институцијата, Проценка на ризик од институционална корупција, Регистар на ризици, Управување со ризици и сл.

За изготвување на меродавна и функционална Проценка на ризик потребна е соодветна методологија која по својата форма (а делумно и содржина) би била унифицирана за сите институции, толку колку што тоа е реално возможно. Истото важи и за сите други горенаведени документи, кои досега не се изготвувале ниту во ДСЗИ, ниту во најголемиот број на институциите во државата. Малкумина се тие во органите на државната управа кои во моментот поседуваат доволно знаења и вештини за да можат на адекватен начин да ги изготват овие документи. Од тие причини потребна е сериозна заложба на Владата на РСМ за организирање на наменски обуки и за донесување на законска регулатива кои во континуитет би го поддржале изготвувањето на овие документи на годишно ниво.

Со изготвување на Проценката на ризикот од корупција се овозможува воспоставување на систем за превенција на корупција базиран на докази и се овозможува преку ефикасно користење на расположивите ресурси да се постигне остварување на позитивни резултати во борбата против корупцијата. Во ДСЗИ е потребно да се воспостави функционален и ефикасен систем за управување со ризик и да се обезбеди негова успешна имплементација.

4.7 Зајакната контрола и надзор на јавните набавки и процесот за управување со јавните финансии

Со цел да се обезбеди транспарентност и интегритет во процесот на јавните набавки, потребно е доследно почитување на Законот за јавни набавки, кој ја дефинира правната рамка за постапките кон кои треба да се придржуваат лицата кои се вклучени во јавните набавки. Оваа правна рамка ги утврдува должностите на директорот како одговорно лице и на вработените во ДСЗИ, кои се членови на Комисијата за јавни набавки. Главните должности се:

- сите упатства во врска со постапката треба да бидат доставени до вработените во писмена или во електронска форма;
- секое лице ангажирано во јавниот орган, кое има информации за предмет поврзан со корупција е должно да го извести ДКСК или Јавното обвинителство;
- членовите на Комисијата за јавни набавки, како и одговорното лице на јавниот орган потпишуваат изјава за непостоење на судир на интереси или, во случај на постоење, ќе се повлечат од работата во Комисијата;

ДСЗИ како буџетски корисник ќе работи на зголемување на транспарентноста и отчетноста во менаџирањето со финансиските ресурси. Посебно внимание ќе посвети на анализата на недореченостите и пропустите во процесот на јавните набавки. Сузбивањето и спречувањето на корупцијата во јавните набавки подразбира ефикасност во управувањето со финансиските ресурси на ДСЗИ. Јавните набавки се една од клучните области кои во континуитет се предмет на критика и претставуваат една од најкритичните економски

активности во однос на ризиците од корупција. Затоа, во областа на јавните набавки неопходно е постојано да се работи на воведување, примена и подигнување на превентивни политики, процедури и стандарди во борбата против корупцијата. Од особено значење е да се почитуваат основните принципи на јавните набавки како што се принципот на:

- еднаков третман и недискриминација што значи забрана за фаворизирање на одредени субјекти;
- транспарентност која обезбедува конкуренција и интегритет во јавните набавки;
- рационално и ефикасно искористување на средствата кое подразбира да се добие најдобра вредност за потрошените пари.

Оттука неопходно е доследно почитување на законската рамка за јавни набавки и усогласување на законските и подзаконските акти кои ја регулираат оваа проблематика.

За спроведување на контрола и надзор над реализирањето на договорите за јавни набавки во ДСЗИ е надлежно Одделението за ревизија. Иако оваа одделение сме законски обврзани да го вметнеме во Правилникот за систематизација, во моментот во него нема ниту едно вработено лице. Одделението за ревизија би требало да креира сеопфатен стратемски пристап кој ќе ги намали ризиците од корупција во јавните набавки во ДСЗИ. За да се овозможи тоа неопходно е одделението да профункционира и да биде екипирано со потребните административни капацитети.

Исто така, неопходно е следење на спроведувањето на правилата за транспарентност, правото на пристап до информации и спречување на судир на интереси, како и систематска проценка на ризикот и поставување приоритети во контролата на јавните набавки. Со цел елиминирање на било какво коруптивно однесување во процесот на јавните набавки, од страна на сите вработени треба доследно да се почитува интерната Процедура за начинот и постапката на планирање, спроведување и реализација на јавните набавки во ДСЗИ, која ја донесува директорот на ДСЗИ. Со почитување на Процедурата и покажување на висок степен на транспарентност на процесот на јавни набавки, ќе се елиминираат сите влијанија и можности за било какво коруптивно однесување. Следствено на тоа за непочитувањето на Процедурата ќе сноси одговорност секој вработен во ДСЗИ и/или одговорното лице во ДСЗИ.

4.8 Целосна примена и доследно спроведување на Законот за заштита на укажувачи

Сузбивањето на корупцијата е долготраен процес кој бара упорност, професионален однос и меѓусебна соработка на ДСЗИ со граѓаните. Нивото на поддршка која инспекторите ќе ја добијат од граѓаните зависи од степенот на нивната меѓусебна доверба, кој пак ќе зависи од ефективностата на спроведување и извршување на своите должности, професионално, правично и чесно. Граѓаните од инспекцијата која има обврска да го спроведува законот очекуваат да биде прва во почитување на истиот. Ваквиот меѓусебен

однос ќе доведе до зголемена доверба помеѓу граѓаните и инспекторите што само по себе ќе резултира со зголемена ефикасност во постапувањето на инспекторите. Корупцијата негативно влијае на довербата на јавноста во инспекциските служби. Оттука е неопходна зголемена транспарентност на ДСЗИ во однос на преземените мерки за откривање и санкционирање на сите форми на корупција и јасно декларирани пораки дека инспекторите имаат сериозен и сеопфатен пристап во борбата со корупцијата. ДСЗИ ќе работи на унапредување на соработката со невладиниот сектор и здруженијата на граѓани во насока на подигнување на свеста кај граѓаните дека корупција во инспекциските служби е неприфатлива и најефективен начин за нејзино сузбивање е пријавување на сторителите.

Од големо значење е да им се стави до знаење на сите можни укажувачи дека процесот на заштитено откривање на информации, правата на укажувачите и должностите на надлежните институции се уредени со Законот за заштита на укажувачите. Укажувачите се законски заштитени од одмазда и уживаат анонимност, како и доверливо ракување со доставените информации. Идентитетот на укажувачите не може да се открива без нивна согласност и на укажувачите им се гарантира заштита од кривично гонење или каква било друга одговорност за откривање на информации коишто посочуваат на коруптивни дејства.

Заштитеното пријавување може да се изврши како:

- заштитено внатрешно пријавување (директно пријавување во ДСЗИ),
- заштитено надворешно пријавување (пријавување во Министерството за внатрешни работи, ДКСК, Народен правобранител итн.)
- заштитено јавно пријавување (објавување на информациите во јавноста).

ДСЗИ согласно законските прописи има назначено овластено лице за прием на пријави доставени заради заштитено внатрешно пријавување и во случај да прими пријава треба понатаму да ја проследи и да ги преземе сите активности опишани во Законот за заштита на укажувачите.

ДСЗИ ја препознава важноста и улогата на Законот за заштита на укажувачите, показател за тоа е секако и назначеното лице за внатрешно пријавување, но сепак во иднина, за негово целосно и доследно имплементирање, потребно е одржување на обуки за вработените во ДСЗИ во соработка со ИС и ДКСК.

4.9 Воспоставување на Систем за заштита на личните податоци и интегритет на информациите

Секој вработен во ДСЗИ е должен да обезбеди соодветни, навремени и целосни информации во делокругот на своето работење, при тоа почитувајќи го правото на приватност и заштита на личните податоци. Со таа цел институцијата е во процес на воспоставување на Систем за заштита на личните податоци и интегритет на информациите. Согласно барањата на Законот за заштита на личните податоци досега е назначен Офицер за заштита на лични податоци и потпишани се изјави и овластувања за тајност и обработка на личните податоци. Останува во наредниот период како обврска да се изготват

документите кои произлегуваат од практичната примена на ЗЗЛП, како и организирање на обуки за вработените во ДСЗИ од областа на заштитата на личните податоци.

4.10 Вклучување во електронскиот систем за инспекција „Е-инспектор“

Сигурно дека од големо значење ќе биде и активното вклучување во текот на 2024 година на Државниот санитарен и здравствен инспекторат во пилот проектот за воспоставување на електронски систем за инспекција „Е-инспектор“.

Преку работењето со овој систем и поврзувањето со Платформата за интероперабилност, се избегнува субјективноста при вршењето на инспекцискиот надзор и водењето на постапката, како и се овозможува електронска размена на податоци и документи помеѓу институциите на стандардизиран, безбеден и унифициран начин.

Со непречениот проток на информации преку овие два система се намалува времето потребно за пренос на информациите во самата институција, како и помеѓу институциите, со што се олеснува протокот на електронски информации кои се потребни за зголемување на ефикасноста при работењето и секако на овој начин не се остава простор за понатамошни манипулации.

5. АКЦИСКИ ПЛАН ЗА РЕАЛИЗАЦИЈА НА ГОДИШНИОТ ПЛАН ЗА ПРОЦЕНКА НА РИЗИЦИ ОД КОРУПЦИЈА ВО ДРЖАВНИОТ САНИТАРЕН И ЗДРАВСТВЕН ИНСПЕКТОРАТ ЗА 2024 ГОДИНА

Р. Бр.	Цел	Активност	Носител	Рок за имплементација
1	Јакнење на интегритетот на вработените и градење на култура на нетолерантност кон корупцијата	Обуки за инспекторите и останатите вработени во соработка со Инспекцискиот совет, ДКСК, МИОА и други надлежни институции	Директор/ Генерален инспектор/ Раководители на сектори и одделенија/ Раководител на одделение за човечки ресурси	Континуирано
2	Доследна примена на законската регулатива со кои се уредени надлежностите на ДСЗИ, особено во делот со кој се регулира борбата против корупцијата	Навремено и законито изрекување на адекватни инспекциски мерки за утврдените недостатоци, доставување на веродостојни извештаи за извршените инспекциски	Сите инспектори	Континуирано

		надзори, за изречените мерки и за исходот од изречените мерки		
3	Почитување на Кодексот за етичко однесување за членовите на Владата и носителите на јавни функции именувани од страна на Владата	Запознавање со одредбите од Кодексот и нивно целосно применување	Директор	Континуирано
4	Почитување на Етичкиот кодекс на административните службеници	Запознавање со одредбите од Кодексот и нивно целосно применување	Сите вработени во ДСЗИ	Континуирано
5	Зголемување на транспарентноста на институцијата и доследно спроведување на Законот за слободен пристап до информации од јавен карактер	Навремено објавување на сите документи на ДСЗИ од јавен интерес согласно Законот за слободен пристап до информации од јавен карактер	Директор/ Овластено лице за пристап до информации од јавен карактер/ Лице назначено за одржување на веб-страната на ДСЗИ/ Сите вработени кои изготвуваат документи од јавен интерес	Континуирано
6	Воспоставување на Систем за управување со ризици за појава на корупција	Изработка на Регистар на ризици, План за интегритет на институцијата и сите потребни документи за правилно функционирање на Системот како и обука на вработените за изготвување на истите	Директор/ Генерален инспектор/ Раководители на сектори и одделенија	Континуирано
7	Зајакната контрола и надзор на јавните набавки и процесот за управување со јавните финансии	Обуки на вработените кои учествуваат во спроведување на јавните набавки и на лицата кои управуваат со финансиите, изготвување на процедури при спроведувањето на јавните набавки и управувањето со финансиите, објавување на веб-страната на инспекторатот на сите документи кои е обврзан	Директор/ Лицата ангажирани за финансиските прашања/ Вработени кои учествуваат во спроведувањето на постапките за јавни набавки/ Лице назначено за одржување на веб-страната на ДСЗИ	Континуирано

		да ги објавува, а кои се поврзани со јавните набавки и реализацијата на буџетот и кадровско екипирање на Одделението за финансиски прашања и Одделението за ревизија		
8	Целосна примена и доследно спроведување на Законот за заштита на укажувачи	Обука за овластеното лице за постапување по пријавите, информирање на вработените за одредбите од Законот	Директор/ Овластено лице за постапување по пријавите	Континуирано
9	Воспоставување на Систем за заштита на личните податоци	Обуки од областа на заштитата на личните податоци; Изготвување на правни акти согласно Законот за заштита на личните податоци.	Директор/ Офицер за заштита на лични податоци	Континуирано
10	Вклучување во електронскиот систем за инспекција „Е-инспектор“	Активности поврзани со функционирањето на електронскиот систем за инспекција „Е-инспектор“	Директор/ Генерален инспектор/ Главните и Вишите инспектори/ ИТ-лице	Континуирано

6. Завршен дел

Годишниот план за проценка на ризици од корупција во Државниот санитарен и здравствен инспекторат за 2024 година се објавува на веб страната на Државниот санитарен и здравствен инспекторат.

Носители на активностите предвидени во Планот се: директорот на ДСЗИ, раководителите на секторите и одделенијата, како и сите вработени во Државниот санитарен и здравствен инспекторат.

Надлежен да ја следи реализацијата на Годишниот план и активностите утврдени во истиот е директорот на Државниот санитарен и здравствен инспекторат.

Годишниот план за проценка на ризици од корупција во Државниот санитарен и здравствен инспекторат за 2024 година влегува во сила со денот на неговото донесување.